NOVICE
kmetijskih, obertnijskih in narodskih rečí.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v sredo 5. aprila 1854. *List 27.*

Gnojenje z rastlinami.

(Dalje.)

3. Da podorane rastline dobro gnojé, morajo take biti, da hitro rastejo in veliko perja in stebel naredé.

Kar hitro rast zadeva, se rastline takole verstè: ajda je naj hitreja, za njo grahora, grah, repa, ogeršica, pesa, zelje. Detelja se scer tudi prišteva h hitrorastnicam; ker pa o pervi dôbi le zlo počasi raste, jo kmetovavci tam pa tam za gnoj podorjejo še le v 2. letu namesto 3. košnje.

Kdor rastline za gnoj podorje, mora pa vselej tako ravnati, da na tisti njivi ne pride ob poglavitni pridelk. V bolj merzlih krajih se doseže to le s posetvijo ajde, zimske ogeršice in zimne rèží. V gorkejih krajih se pa razun ravno omenjenih rastlin zamore tudi lupinka ali grahora za ta namen izbrati brez zgube poglavnega pridelka, če se na tisto njivo potem vseje petdesetdnevna koruza (činkvantínka).

Kar se pa izdatnosti podoranih rastlin tiče, nar več izda lupinka, pol manj ogeršica, grahora in ajda, še manj pa rèž.

4. Da se plača podoranje rastlín za gnoj, mora seme za tak namen dober kup biti, če ne, bi nespametno bilo, z dragim gnojem gnojiti. Seme lupinke (Lupine) dozdaj še ni za nobeno boljšo rabo, kakor da se smokvam (figam) s to rastlino gnojí; tedaj se v tacih gorkih krajih, kjer to seme dozorí, zamore prav dober kup kupiti. Grah je za zeleno gnojenje veliko bolji od grahore, al seme njegovo je še predrago, da bi kmet zamogel z njegovo zelenjadjo njive gnojiti.

Za oral njive se potrebuje semena od lupinke 4 do 5 vaganov, reží 3 vagane, grahore 2 vagana, ajde 1 vagan, ogeršice 12 funtov.

5. Da je rastlina za podoranje in gnojenje dobra, mora globoke korenine delati, da popivajo deleč spod najdeni živež, kteri potem, ko je rastlina podorana bila, pride kot gnoj novi posetvi na dobro. Iz tega obzira so razne detelje naj bolje, posebno metelka ali nemška detelja; za temi pride ogeršica, lupinka, grahora, rèž, ajda.

To so poglavitne vodíla pri gnojenju z rastlinami. Sedaj bodemo govorili od priporočevánih rastlin posebno.

1. Lupinka *).

Lupinka (lupinus albus, Lupine) po nemško tudi beli volčji bob, volčja detelja imenovana, je že od nekdaj za zeleni gnoj znana, ker je ni kmetijske rastline, da bi, kakor ona, za ljubo vzela z vsako še tako pešeno, pusto in suho zemljo. Kdor tega ne verjame, se lahko prepriča; naj le nektere zernja vsadí v sam pesek in ga zaliva s čisto vodo; pri dostojni gorkoti in vlagi bojo veselo rastle, cvele in seme napravile. Na Laškem seme njeno (bob) pražijo ali roštajo in ž njim gnojé smokvam; zato tudi ime njeno smokvini ali figini bob. Drugod pa pridelujejo lupinko za živinsko klajo (zato ime volčja detelja). Steblo lupinke zraste 2 do 3 čevlje visoko, peresa so iz več majhnih peresčikov sostavljene, cveté belo; sadí se kakor grah; vagan vaga 84 funtov.

V bolj merzlih krajih ne dozorí seme popolnoma; toraj je treba, ga iz gorkejih krajev dobivati.

Korenstvu (krompirju, repi itd.) gnojiti ne gré z lupinko; za te sadeže ima premalo gnjilca v sebi. Za žita pa se je kaj dobro poterdila; Schlicht pravi, da lupinka dá zemlji tolikšno moč, da po rèží izmolzena se spet ognojí, ako se vsejana lupinka podorje. Tudi dunajska kmetijska družba je je skusila in se prepričala, da se je košate rèží (Staudenroggen) pridelalo 40 vaganov, ko je bila njiva z lupinko gnojena, po živinskem gnoju pa le 31 vaganov *). (Konec sledí.)

*) Ta rastlina (Lupine) je pri nas tako malo znana, da ne vémo slovenskega imena. Če ga kdo vé, prosimo, naj ga pové. Izvolili smo začasno imé lupinka, ker smo prepričani, da pri tacih stvaréh, ki nimajo domačega imena med ljudstvom znanega, je naj bolje, da ne kujemo novih, ampak se primemo, zlasti v naravoslovstvu, tacih, ki so tudi v druzih jezicih navadne. Lupinus je latinsko ime; odtod so vzeli Nemci, Lahi in Francozi svoje.

*) Ne bilo bi napčno, ako bi naša kmetijska družba si naročila nekoliko tega semena za poskušnjo v čisto pešenih krajih, če ne za gnojenje, pa saj za živinsko klajo. Vred.

Kmetijske rečí.

(*Jablanov cvet*) je čbeloreji kaj koristen. Med vsim cvetjem sadunosnega drevja daje cvetje jablanovo nar več medú; tudi cvetè jablana ob času, o kterem ni ravno veliko druzega cvetja. Jablanovo cvetje daje obilno medú in cvetne moke, ter je nar ljubši hrana čbelam. Hruševega cvetje ne iščjo nikakor tako. Torej bi bilo že zavolj čbeloreje treba, mnogo jablan saditi. Opazilo se je tudi (kar je pomenito), da čbele nar bolj cvetje divjih jablan (lesnik) obletavajo.

O Noriku in Noreji.

Spisal Davorin Terstenjak.

Drugi članek.

Zgodovinski pregled.

(Dalje.)

Čujmo še Plinija. Tudi on razločuje dvojne Tauriške, ene Noričane, druge v sosesčini Skordiščanov. Plinijeve besede pa se glasijo takole: „Poleg Karnov so Noričani, nekdaj Tauriščani imenovani“ — in „na južni strani (in fronte) gore klaudijske so Skordiščani, na severni (tergo) pa Tauriščani“. (Plini III. 20. III. 25. H. N.) Plini je že raz-

deljenje sedanjih slovenskih pokrajin v Norikum in Panonio poznal, zato je njegova svedočba važna, ker priča, da so Noričani se nekda Tauriščani zvali. Druge Tauriščane postavlja tudi na ustje Save in Drave, ker „mons Claudius“ druga gora biti ne more kakor pogorje, ktero se od Verovitic do Vinkovc vleče in se do tje veli Krudia, od cnod pa se razteguje doli do Zemuna in se je pri Rimljanih velelo „mons albus“; današnji dan pa mu pravijo Fruška gora.

Tukaj so tedaj Tauriščani stanovali; kar tudi ta okolščina poterjuje, ker jih je Boerabista na Tisi potolkel. Tù so mejašili s Skordiščani, kteri so od gore „mons Skardus“ (sedanji Argentaro in perserinsko pogorje) do podnožja „montis Claudii“ razširjeni bili.

Čeravno sta oba roda po jeziku različna bila, vendar obéh ime pomeni edino, in je vzeto iz zaznamkov nju naj višjega božanstva.

Nar višje božanstvo britanskih Celtov se je velelo Hu (izgovorjaj Hy). Ker pa so se britanski Celti iz Gallie naselili v Britanii, je gotovo Hy naj višje božanstvo vsih Celtov bilo. „On se imenuje življenje vsega, kar je na svetu; njegova pot je luč, veči je kakor vsi svetovi (glej: Jolo Goch v „Davies Mythology“ str. 108). Ime njegovo pomeni „Ausbreitungs- und Durchdringungskraft“ kakor Owen (Dioction pod besedo Hu) razlaga; ali jaz mislim, da Hu ni druga kot Huan, kar v vališkem narečji solnce pomeni. (Mone Gesch. d. Heid. im nördl. Europa II. 497.) Njegov symbol je bil bik, celtiški tarw. Iz tega zaznamka vidimo, da Hu ni druga kakor solnce, ker se je v vsih bogočastjih starih narodov solnce pod podobo ura — tura — vola — bika zaznamovalo. Kakor je parziški Mithras, kterega zaznamek je tudi bil tur, umreti mogel, tako je tudi Hu umerl in se v smerti velel Aeddon in je postal sodnik mertvih. V tem odnošenji je podoben Živatu, kter je pri Indih in Slavenih tudi kot solnčno božanstvo in kot maševavec mertvih časten bil. Po tem biku (tarw), znamnju naj višjega celtiškega božanstva, so celtiški Tauriščani ime svoje prijeli in tudi svoje poglavitno mesto (Taurunum) po njem imenovali. Ali tudi gornji Tauriščani, prebivavci karniških in noriških planin, pozneje pod občinskim politiškim imenom Norčani poznani, so imeli bika *), ker so bili večidel Živa-iti, za znamnje in njegovo poznamljenje je bilo po raznih narečjih Ur, tur, tor, tar, ter. Ker pa celtiški tarw in slovenski tur, tor je enako latinskemu Taurus, so za obojni rod Rimljani rabili poznamljenje Tauriscus. Ime Tauroi je že Štefan byzantinski (glej: Steph. Byzant. de urbibus, vox Ταύροις) od tura — bika izpeljeval, in to je naravniše, ker je vsako iz Azije se preselivše večje pleme že gotovo ime národno seboj prineslo, ne pa še le jemalo od krajev, v kterih je prebivalo.

Tudi to je jasna resnica, da so stari narodi vodam in goram, mestom in zemljam radi pridevali imena svojih božanstev in njihovih zaznamkov. Ime in rod celtiških Tauriskov sta zginila; od slavenskih še živijo slavni polomki, čeravno ne že več v vsih straneh svoje pervotne domovine, in ime se je ohranilo v današnjem poznamljenju Tyrol — Turol, to je, turova zemlja. Celò oblika je čisto slovenska, primeri verhol, mozol, urbol, mertvol, kozol itd. Tudi v imenu Stirsko je očito *) ime Tauriskus. Sthiras pomeni v sanskritu bika, in gotovo je še to poznamljenje starim Noričanom navadno bilo, kakor dosti besed še nahajamo na rimsko-slovenskih spomenicih, ktere niso več med slovenskim narodom znane, in le iz sanskritskega svoje porazumljenje dobivajo. Plini (lib. III. cap. 23.) pravi, da je Tauriščanom Noreja pokončana bila. Noreja, ktero ime se tudi kot ime božanstva nahaja, pa je indoslavenska boginja, tedaj vendar nikdo ne bode mogel slovenčnosti Noriko-Tauriščanov tajiti. Razlaganje te boginje bo prinesel tretji članek.

(Dalje sledí.)

*) Ker je po indiškem bogočastju bik podoba vis generativae, je gotovo se pri noriških Slovencih bik tudi velel Sava. V slovaškem jeziku se je to poznamlenje še ohranilo. Kakor beli ali modri bik, Živatov simbol nravnosti (virtutis od sanskritskega nar, naras, vir, od kodar slovenski nrava, virtus) in pravičnosti in čednosti, ima svojo koreniko v glagolu dhru ali dhar, befestigen, halten, dhartis, Festigkeit, in s svojim poznamlenjem izrazuje pomén nravne močí, tako je brez dvombe pomen vis generativae savas prinešen bil na simbol te rodivne močí na bika, in tako zapopademo, zakaj se je pri Slovacih še ohranilo imenovanje Sava, Savka za bika. Tudi Surya ne pomeni v índiškem samo solnca, temoč tudi bika v zodiaku. Tako reke Sava, Sura (o—u), Drava, Mura so vse dobile basnoslovske imena in so sestre rek Štira in Volge. Na Koroškem se najde potok z imenom Varunec od Var, ver, ber, berun. Da pa bi še slednjo dvombo nevernim odvzeli, rečemo še, da tudi Kelti so dajali rekam ime bika. V celtiškem jeziku se bik tudi veli Mohyr ali Moyn, in je bil attribut nar višjega celtiškega božanstva Hu; po njegovem simbolu so kerstili reko Moyno, današnjo Main. Tako terdi visokoučeni Nemec Mone v knigi „das Heidenthum im nördl. Europa II. 488, 489“ nota.

Da pa bi nam nasprotniki ne bi prišli z besedami: „Das kann ein gemeinsames indoeuropäisches Sprachgut sein“, jih prosimo: naj nam dokažejo, ako v kterem drugem jeziku najdejo poznamlenja Nundi — Mundi, Dherma — — Terma, Kala — Cela, Muri, Sava, Sura itd. za bika, kakor v sanskritskem in slovenskem, in po tem odstopimo od svojih terdenj. Koliko mi celtiški jezik poznamo, ima ta jezik dosti semitiških življev zraven indiških, in vredno bi bilo, da bi nam kteri jezikoslovec kritično razločil: kolikor je semitiškega, koliko indiškega.

*) Tudi učeni Nemec dr. Fr. Nork je tega mnenja, da je Štirsko dobilo ime od štira — tura, rekoč prevažne besede: „Da in neuester Zeit Steiermark (Styria) als eine ursprünglich von Slawen bewohnte Provinz erwiesen wurde, so könnte es, wie Thüringen in Sachsen, vom Stierkultus seinen Namen erhalten haben. (Nork Etymolog. symbol. mytholog. Realwörterbuch IV. 326. Pis.

Ozir po svetu.

Rusovske luke ob izhodnem morju.

Ker se ravno zdaj bližajo angležke vojne barke tistim lukam, kjer stojí naj večja moč rusovskih bark, bi bolj natanjčen popis teh barkostaj utegnil všeč biti bravcem, ki se radovedno ozirajo na rusovsko vojsko, ktera bo na teh krajih gotovo gromovita in važna za izid rusovsko-turškega razpora.

Koróna (Kronstadt), Sveabor in Reval so tri naj imenitniše stanišča za rusovske barke na izhodnem ali baltiškem morji. Navadno bivata v Koróni 1. in 2. razdelk, v Revalu 3. razdelk njih brodovja. Stanišča v Koróni in Sveaboru so sila močne morske tverdnjave; vse južno primorje izhodnega morja pa se ne more nikakor braniti sovražnemu napadu. Pri luki v Revalu ste scer dve tverdnjavi, pa ste stare podertíne, ravno tako kakor ondašnje nekdanje kosarne. V Rigi je tudi obzidje, pa je po starem napravljeno in brez vse močí. Baltišport (med Revalom in Habsalom) je imel tudi vojna luka biti, pa je sedaj ravno tako zanemarjen, kakor Vindav, kjer je luka po pripravah za vodne zidanja tako s peskom zasuta, da prave barke ne morejo več va-njo. Baltišportu nasprot leží Gustavswärm na finiškem primorji, pa ta morska tverdnjava je tako na samem, da za vojsko nima velike važnosti.

Toliko imenitniši mesto za vojsko pa je Koróna, po celem svetu slavnoznana morska tverdnjava in luka,

ktero pokončati in v kratkem Rusom (?) vzeti, si je angležki admiral Napier naj pervo namenil. Celi otók (ostrov) se imenuje tako še le od leta 1721, ko je zidano bilo mesto Kronstadt (Korona); pred se je imenoval Ričar ali Retusari. Tisti del (proti jutru) tega otoka, ki se je vzdignil naj poprej nad morje, obstojí iz ilovnatega, pešenega in apnénega sveta z gnojcem, kakor bližnja suha zemlja; proti zapadu je zemlja zlo rodovitna, in pomólek (Molo), ki pelje k svetilniku na severno-zapadni strani, polajšuje na tem mestu naplavenje sveta očitno. Proti zahodu je svet tako znižan, da je konec suhe zemlje skor zmirom pod vodo. Morje krog celega otoka je sila plitvo, in tako je sem proti ingriškem in tje proti finiškem bregu. Med ingriškim bregom in med otokom je nalašč izkopana struga, ki je edina pot za barke, pa je zlo ozka, in voda v nji je k večjem le 5 sežnjev globoka; ker se verh tega še rada po hudih viharjih zasipa, jo je neprenehoma trebiti treba. Ne deleč odtod je car Peter I. leta 1703 sozidal grad Kronhlos (Kronschloss) na južnem bregu otoka. Ta grad je sedaj tako rekoč središče tverdnjave, ktere nasíp s kazamatami se ravno počez otoka vleče. Tikama tega grada se derží proti izhodu luka, na 3 oddelke razdeljena in s kamnitnim in lesenim ogradjem obdana; eden teh oddelkov je postaja za kupčijske barke, druga dva, posebno pa tisti, ki je nar širji, sta stanišče le vojnemu brodovju.

Nasproti vojni luki so žagarnice in velike poslopja, kjer tešejo čolne in jambore, tkejo vože, izdelujejo orodje in vlivajo topove, kjer so spravljeni jambori (jaderne drevesa), tù je učilnica za mornarje, pet kosarn in pohištvo morskega vojskovodstva. Zad terdnjave je malo mestice Koróna, ktero leží na tistem koncu otoka, kteri gleda proti Petrogradu, in ki je tudi od te straní obdan s tverdnjavam enacimi kosarnami in druzimi vojnimi poslopji. Unkraj omenjene ozke struge se naravnost iz morja v podobi dveh stolpov dvigate dve tverdnjavi, ena Nikolajeva, druga Katarinina imenovana; povsod je po 4 do 6 verst topov, ena nad drugo, nastavljenih. Sicer pa še od druzih straní molijo tù sem morivne žrela topov tako, da nobena barka ne more skozi to strugo, da bi je krogle ne razdjale na male kosce.

Število vojakov v Koroni znese okoli 35.000 mož, med kterimi sta pa le dva bataljona pravih vojakov; blizo 10.000 je tacih, ki so obsojeni za delanje v tverdnjavi in ki prebivajo v posebnih jetnišnih kosarnah.

V to tverdnjavo z barkami priti je po vsem tem, kar smo zdaj slišali, zavolj edine ozke poti v iztok Neve, sovražniku skor nemogoče, ako bi mu tudi armada na deželi od ingriškega brega na pomoč bila. Če pa sovražnik premaga to pot, potem je tudi glavno rusovsko mesto Petrograd zgubljeno, ker ta tverdnjava ni kos dandanašnji izurnosti vojaški braniti se, ako se sovražniku le ne smili mesta pokončati.

Sveaborg je luka poglavnega fineškega mesta Helsingfors. Helsingfors je sicer tudi tverdnjava, pa leží tako delječ od morja, da za morsko vojsko nič ne izdá. Luka Sveaborg pa je ograjena tako od 8 na skalovje ležečih tverdnjav, da se je pred malo leti še nepremagljiva mislila, al dandanašnji je tudi umetnost razrušenja in pokončanja takošna, da se hudemu napadu bo težko branila. Ta luka je v pribežališče vsakemu brodovju kaj imenitna, kjer je lega nje izverstna in voda globoka. Al ker skale molé v morje, je posebno za velike barke ob viharjih pot zlo nevarna. Zato tudi tukaj le tiste barke 3. razdelka ostajajo, ktere v Revalu nimajo prostora. Posadka te luke so večidel le vojaki za po suhem.

Novičar iz austrianskih krajev.

Iz Koroškega 30. marca. V Marija-jezerski fari na Prevalu, kjer so slavno znane fužine, ki pri očitni skušnji za nar boljše spoznane železnocestne šine delajo, se je nova šola osnovala. Krasno poslopje veljá nad 10.000 fl. sr., v jeseni bota dva učitelja šolo pričela, ktere je bilo neizrekljivo potreba, zakaj fužinskih in rudarskih otrok je blizo 200, ljudí pa pri plavžu in primogovnicah nad 2000, — pol drugi milion dnarja se na leto tukaj spečá. Pri fari so že veliko let zavoljo šole komisionirali — zakaj staro stanje pa tudi uk je spoznano v škofii nar slabeji — zadnjič pred dvema letoma. Nadčelnik je v imenu fužinskih posestnikov obljubil apno, železo in opeko,—al župan se oglasí: „letos še nemoremo zidati“. in tako je celi fari nar manj 2000 fl. k škodi, zakaj Preval ima zdaj lastno šolo, in fara si jo bo vender le tudi staviti morala. — Pričakuje se, da bota že izvoljena učitelja (plača njima bo 800 fl.) tudi pri službi božji prostovoljno pomagala in petje povzdignila, zakaj poje se zdej, da je joj! Tudi v Gutštajnskem tergu je ravno tako slabo petje, kjer clo babilonsko krožijo, pri žegnu jo latinsko, pred pridigo slovensko in med sv. mašo nemško derejo, da je kaj!

Preslavni misionar in škof g. Fr. Baraga so se 29. marca skoz Drauberg, Labod in Š. Pavl v Šent-Andrež pripeljali, kjer sta jih dva brata kaplana g. Jože in Juri Reš-a pričakovala*); pojdeta ž njimi v Ameriko. Tako grejo zdaj spet trije duhovniki Lavantinske škofije v Ameriko, tretji je g. Jože Veuc, kaplan v Žavcu na Štajarskem. Bog jih spremlaj! — Ozimina pri nas prav lepo kaže, in dobro leto obeta. Sušec zmirom praší, to je prav; naj le tudi april deží in maj hladí, da bojo žitnice, parne in kleti polni!

Marsikaj druzih prigodb bi imel še iz naših krajev pisati, pa bravcov bi menda ne razveselel, zadetih pa tudi ne zboljšal. Zato z Bogom! Cvetko.

Iz Maribora 1. aprila. Včeraj ob pol dveh so se iz sv. Andreja (labudske doline) v Maribor pripeljali prečastiti škof Friderik Baraga; 12 mašnikov jih je pričakovalo. Priljudno njih obnašanje in v resnici apostolska prostota se je vsim kar hitro v serca vtisnila. Našli so škof tukej več svojih rojakov, tako g. Čebaseka, dušnega pastirja tukajšnega vojaškega odhrališča, s kterim sta nekdaj v Metliki skupej kaplana bila. Razun tega sorojaka so svitlemu škofu tudi se poklonili tukej živeči Kranjci, kakor g. dr. Dolar, medicinalni svetovavec, g. dr. Andrioli, deržavni pravdnik, g. dr. Traun, advokat, in več druzih. Vsakega so bili veseli in so ga v milem domačem jeziku nagovarjali. Vidil sem pri tej priložnosti, da jim je materinski jezik nar ljubši, ker so tako radi v njem kramljali. Tudi zdravico pri obedu, ki ga je njim na čast gosp. fajmošter tukajšne slovenske cerkve napravil, smo jim po slovensko napili, da naj jih mili Bog dolgo ohrani v ponos domovini in v časni in večni blagor Indijanom amerikanskim! Med zvonenjem in množico ljudstva, ktero je hitro njihov prihod zvedilo, so nas blagoslovivši zapustili in se odpeljali v Gradec, kjer, kakor za gotovo zvémo, jih bodo štajerski in kranjski Slovenci lepo dočakali in svoje poštovanje očitali. Ti pa, draga sestra Kranja, ponosi se s svojim sinom in rodi več enacih žlahnih sinov, kteri delajo za časno in večno srečo človečanstva, in čeravno zunaj domovine živijo, vendar ne zametavajo svojega materinskega jezika, temoč skerbeči še za njegovo izobraževanje in da bi se obogatilo slovstvo domače, pišejo

*) Gospoda Reša nista Krajnca, kakor je bilo v „Novícah“ unidan rečeno, ampak sta Korošca; tudi g. Arko ni šel z gosp. Baragom, in g. Pirc pojde menda še le za njimi. Vred.

prek širokega morja deleč deleč od nas „zlate“ slovenske knjige. Al bodemo mi, kteri noč in dan poslušamo mile glase, s kterimi nas je draga mati govoriti učila, al bodemo mi — rečem — se sramovali teh svetih glasov in zanemarjali dolžnosti, ktere imamo do maternega jezika? Da bi taka bila, nismo vredni, da nam domače polje kruh rodí in nas krepčajo bistri studenci in ljubeznjive gorice s kapljico svojo! Kralovski.

Iz Sovrice. Dolgo že sem čakal, kdaj se bo bolj zvedena roka lotila popisati imenitno naredbo na severozahodnem kraju naše kranjske dežele in naznaniti jo častitim bravcom „Novíc“. Ali zastonj. Ker tedaj bolj umni možaki molčé, naj Vam jaz povém o tem, kolikor vém in znam. Mislim namreč sekvestracijo Jelóvice.

Jelóvica je velik gojzd na Gorenskem, ki se raztegva od Krope do Nemškega Rovta na Tominskem po dolžini, med Bohinjem, Blejskim, Radoliškim na severu, in med Sovrico in Dražgošami na jugu po širjavi. Vès ta gojzd meri 43.000 oralov. Razdeljen je od nekdaj sem med razne lastnike: kmete, fužinarje, grajščake itd. Koliko lesa so vsako leto za stavbo, za kurjavo, za oglje po fažinah, posebno pa za kupčijo z diljami v njem posekali, ne dá se povedati. Neusmiljeno so nekteri po njem gospodarili, ne zmenivši se: kaj bodo pa naši vnuki imeli? Ne zadovoljni z uživanjem obresti, bili so že zdavnej istino samo načeli. Pojdi le iz Sóvrice čez planino v Bohinj, viditi tolike goličave, kjer je nekdaj krasen les stal, vzdihnil boš nehotoma: Tukaj se začenja nov, pust Kras! Ker je toliko lesa iz tega gojzda po jadranskem morju — Bog vé, kam vse? — splavalo, in ker ni nikdo za spodrejo novega lesa skerbel, kaj bi bilo na zadnje z našimi fužinami, pri kterih se toliko ljudí živí? od kod drugi za domačo rabo potrebni les? Zares, enaka revščina bi se bila s časom iz takega kratkovidnega pokončevanja izcimila, kakoršnja tare uboge Istrijane.

Oteti torej imenovani gojzd gotovemu poginu, in odverniti toliko iz tega izvirajočih nadlog, izročila ga je visoka vlada s 1. februarjem t. l. sekvestru. Pravice do lasti obderží tudi zanaprej vsakdo, kakor jih je pred sekvestracijo imel, vendar s to vtesnjavo, da prihodnjič ne sme nikdo nikakoršnih pridelkov iz Jelóvice vzeti brez izrečnega privoljenja v to postavljene oblastnije. Ta bo skerbela za zboljšanje sem ter tje že zelo poškodovanega gojzda, za spodrejo mladega lesa, z besedo: vredovala ga bo na vse strani po vodilih modrega gojzdnarstva, in pričakovati smemo, da ga bo v boljšem stanu kdaj lastnikom izročila, kakor ga je sedaj v svoje roke prejela. Da bi se pač povsod taka vredba vpeljala, ne bilo bi se nam potem treba bati angležkih kramarjev v naše gojzde! Sóvriški.

Iz Ljubljane. Ker nam iz dežele skerbne vprašanja dohajajo: ali se je res potopila cela barka, po kteri so se naši novinci iz Tersta v Dalmacijo peljali, damo na znanje, da je ta govorica od konca do kraja laž.

Novičar iz mnogih krajev.

Dunajski vradni časnik od 1. aprila je že razglasil ceremonije, ki bojo na Dunaji 23. t. m. ob dohodu presvitle princesnje Elizabete, neveste cesarjeve, in 24. t. m. pri slovesni poroki Njih veličanstva. — Namesto kolkovanega (štempljanega) papirja pridejo v našem cesarstvu prihodnjič marke, ktere, kakor za pisma, se bojo kupovale in pritiskovale na papir, ki ima kolkovan (štempljan) biti; kdaj se bojo te marke začele, se bo na znanje dalo pozneje. — Cesarska vlada bo tobakovo perje na Horvaškem in Slavonskem vprihodnje nekoliko dražji plačevala. — Po naj višjem sklepu od 14. t. m. je osnovano tudi število in plačilo telegrafnih uradnikov. — Dostaviti imamo še k podeljenju c. k. sodijskih služb po novi osnovi, da za predsednika deželne sodije v Terstu je izvoljen dr. Fr. Ausec, za predsednika kupčijne in pomorske sodije Bern. Riccabona žl. Reichenfels, za predsednika okrožne sodije v Gorici dr. Ant. Zima, v Rovinu pa Aleks. Božan; — za svetovavce c. k. višje deželne sodije v Terstu so izvoljeni Karl Sirk, Jož. Glacić, Dom. Poliso, Jan. baron Vlah, Fr. Werzer, Karl baron Kodelli, Ces. žl. Benoni, Jan. Dolinar, Karl Rumer, kot višji deržavni pravdnik, in Frid. žl. Attlmayer. Pri novoosnovani horvaško-slavonski banski sodíi je za predsednikovega namestnika izvoljen žl. Maks. Rusnov, za presdednika Zagrebške dež. sodije žl. Karl Klobucarić, za svetovavca pri ti sodíi dr. Fr. Tomšić. — za predsednika pri komitatni sodíi v Oseku žl. Tom. Gvozdanović, v Reki Jož. Tosoni, v Varaždinu Fr. Novak, — za svetovavce banske sodije Jan. Zidarić, Karl Koretić, Lud. Cimiotti, Ernest baron Aichelburg, Jož. Schwab, Fr. Kukuljević, dr. Mat. Rulic, Jan. Kobler, Fr. Pisacić, Jan. Mazuranić kot višji deržavni pravdnik, in Fr. Spun. Dr. Andrej Lušin, sedaj deržavni pravdnik v Novem mestu, pride za višjega derž. pravdnika v Temešvar. — Iz turško-rusovske vojske povejo naj novejše rusovske naznanila, da so Rusi 28. sušca Hirsovo, Isakčo in Badagh Turkom vzeli, in da ima rusovska armada svoj glavni stan že v Hirsovi, — ako je to vse res, je cela Dobrudža v oblasti Rusov; tako so ravnali tudi v vojski leta 1829; tudi takrat so začeli vojsko s posedo Dobrudže, z oblego terdnjav v Mačinu in Hirsovi in z obdajo Silistrije in Ruščuka; na vsako vižo morate Silistrija in Ruščuk pasti, ako hočejo Rusi naprej v serce Turčije iti, kar jih bo tolikanj težji stalo, ker Omer-paša z glavno armado stojí okoli Šumle in v Šumli. Po tem takem bo kmalo slišati od velike bitve. Omer-paša je bil poslednji čas v Ruščuku, in od tod je šel v Silistrijo. Bralo se je na dalje, da so Turki Ruse, ko so hotli neki otok na Donavi, Turtukaju nasprot, posesti, tako premagali, da je 2000 Rusov mertvih ostalo. — Francozki vojskovodja St. Arnaud gré namesti konca tega mesca že 10., princ Napoleon pa 4. dan t. m. na Turško. Do maja pride 50.000 Francozov na Turško. Francozke barke za izhodnje morje so bile zadnji dan sušca za odhod pripravljene; Napier se je s svojim brodovjem vlegel pri otoku Moen. — Černogorci se pripravljajo za vojsko zoper Turke, ker jim je, kakor „Agr. Zeit.“ pravi, za to povelje došlo iz Petrograda. — V Azii se še ni mogla vojska začeti, ker na gorah se topivši sneg je velike povodnje napravil. — V Jeruzalemu so se katoličani in staroverci že večkrat hudo zbili.

☞ *Seme debelega korenja je bilo hitro do čistega pobrano, žal je kmetijski družbi, da ne more vsim vstreči, ki so se za-nj priporočili. Bo pa drugo leto.*

Stan kursa na Dunaji 3. aprila 1854.

Obligacije deržavnega dolga	5 %	83¾ fl.		Esterhaz. srečke po 40 fl.	78 fl.
	4½ „	75½ „		Windišgrac. „ „ 20 „	27⅜ „
	4 „	66 „		Waldštein. „ „ 20 „	29¼ „
	3 „	54 „		Keglevičeve „ „ 10 „	10¼ „
	2½ „	42½ „		Cesarski cekini	6 fl. 26
Oblig. 5% od leta 1851 B		107 „		Napoleondor (20 frankov)	11 fl. 9
Oblig. zemljiš. odkupa 5%		82½ „		Suverendor	18 fl. 50
Zajemi od leta 1834 . .		208 „		Nadavk (agio) srebra:	
„ „ 1839 . .		115¾ „		na 100 fl.	38½ fl.

Odgovorni vrednik: *Dr. Janez Bleiweis.* — Natiskar in založnik: *Jožef Blaznik.*